

AZ EMBER

GÖNDÖR FERENC POLITIKAI HETILAPJA

SZTERÉNYI

24. **Deherle letartóztatását követeli**

XXX

Gorombaságok a királyról

XXX

**Hogy élnek a kommunis-
ták a gyűjtő-fogházban?**

XXX

A somogyi proletáruralom

Írta: Göndör Ferenc

XXX

Mit beszél Apponyi?

XXX

Madarassy Beck Gyula

ellenforradalmár estélyei antánt-
tiszték és hírlapírók tiszteletére

XXX

Az üzletőverseny-egyesület panamája
stb. stb.

A belváros legelőkelőbb MOZGÓKÉP-SZÍNHÁZA

A CORSO

As előadások 4, 1/6 és 1/8-kor kezdődnek

Starfilm: **Nővérek** dráma 4 felvonásban

Star film: **Szőkevények** vígjáték 3 felv.

TÉLIKERT

NAGYHEZÓ-U. 22-24. TELEFON: 167-25

Hol voltál Flórián?

A szezon legmulatságosabb operettje és a többi attrakcióik

MOZGÓKÉP-OTTHON

TERÉZ-KÖRUT 28 TELEFON 144-08

Az iglói diákok

Farkas Imre diáktörténete 4 felvonásban. Eredeti zenekísérettel és dalbetéttel.

Előadások: 1/4, 1/6, 1/8 órákor!

MAGYAR HIRLAP

Ára 20 fillér

Ára 20 fillér

MEGJELENIK
DÉLUTÁN 4 ÓRAKOR

OMNIA

mozgókép-színház

VIII., József-körut 31.

A BÁNYA TITKA I.

Max Pemberton világírú regénye filmen

Előadások: 1/4,
1/6 és 1/8 órákor

az OMNIABAN

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., ERZSÉBET-KÖRUT 31. SZÁM.

Esti előadás 7/6 órákor, d. n. 1/3 órákor kezdődik.
Kabare kezdete 1/7-kor. Vasár- és ünnep nap d. n. 1/2-kor.

DÉLI HIRLAP

Felolós szerkesztő: PUSZTA BÉLA

Egy szám 20 fillér.
Félévre K 30.-, Negyedévre K 15.-

ZONGORÁT PIANINÓT

legjobban

Reményi Mihály

elsőrangú zongoralepén vehet
Budapest, Király-utca 53

Aki „Az Ember”-re
egész évre előfizet,
ingyen kapja

„AZ EMBER”

eddig megjelent
összes számait.

URANIA

4, 1/6 és 1/8 órákor.

GOMBASZÓGI FRIDA legújabb filmalkotása
Vorrei morir filmjáték 4 rész-
ben, továbbá

A hazugság

Paul Bourget regénye filmen.

AZ EMBER

A választások

közelednek és a jelekből ítélve, néhány hét múlva már talán együtt is fog ülni a magyar nemzetgyűlés. Arról elvégre lehetne vitatkozni, hogy helyes-e ebben a pillanatban a választásokat megejteni Magyarországon, de arról már ne vitatkozzék nekünk senki, hogy ha már egyszer választás lesz, ennek *nem szabad mást eredményezni, mint szociálista többséget.* A négy év fél éves háboru borzalmait fölnyitották tán végre az ország népének hályogos szemét és mindenkit meggyőztek arról, hogy a régi rendszernek, a levitézlett uralomnak örökre el kell pusztulnia a világból. A legmélyebb kriptába kell örök időkre eltemetni azt a polgári rendet, amely a világháboru katasztrófájába sodorta ezt a szerencsétlen, szomorú országot. *A választásnak ezt a temetési munkát kell elvégeznie, szentesítenie és megerősítenie és továbbfejlesztenie kell a forradalom vívmányait.* Mi módon történhetnék ez meg másképpen, mint ha az ország szociálista többséget küld be a nemzetgyűlésbe.

Az egész világon egyedül a szociáldemokrácia volt az, amely tiltakozott a háboru ellen, amely sohasem adta a beleegyezését abba, hogy emberek millióit a vágóhídra cipeljék. Ha tehát Magyarország népe úgy gondolkodik, hogy valóban nem kell többé a háboru poklában égetni ezt a szerencsétlen országot, akkor nem tehet mást, mint hogy szociálista képviselőt küld be a

nemzetgyűlésbe. Nem lehet kétséges, hogy ebben az országban, ahol a háboru kinjait és borzalmait olyan rettenetesen megszenvedték, ahol még ma is fuldokol és haldoklik minden a háboru iszonyu, vérző sebei miatt, hogy ebben az országban a választási urnához járuló nép *hálalessé ítéletet fog kimondani a háboru felidézöi, az egész polgári rend fölött.* Aki nem akar háborut, aki békét akar, aki a munka becsületét akarja, aki azt akarja, hogy az ezerholdasok, bankárok, papok, grófok és egyéb népnyuzó uzsorások uralma végleg megszűnjék, ebben a kiszipolyozott országban, *az szociálista jelöltre fogja adni szavazatát.* És van-e, lehet-e még a történetek után számottevő tömeg Magyarországon, amelyik ne akarná, hogy a régi, becstelen, népnyuzó és népgyilkos rend örökre eltakarodjék és átadja helyét a munka, a szabadság és a jog rendjének. Ha van még ilyen számbavehető tömeg Magyarországon — és a *Pallavicini, Klebelsberg, Lovász, Huszár*-egyesülés arra vall, hogy van, — akkor ez az ország valóban megérett a pusztulásra. Ha a munkapárti véreskezű ügynökök és panamisták, ha a nép elbolondításából élő keresztényszociálista papszamarak, ha *Pallavicini*-féle földmivesek és ha a szegény, jobbsorsra méltó *Lovász* Márton reakciós függetlenségi korifeusai ki merészelnek menni a vidékre és ott nem kergetik ki őket *furkósbottal*, akkor Magyarország ui és talán a legutolsó katasztrófája előtt áll. De mi hisszük, hogy a mennybéli

boldogságnak ezeket a vámszedő kalandorait kiöklözi a faluból az a magyar földművesgazda és béres, akiket ez a munkapárti, klerikális, álfüggetlenségi maffia hurcolt el négy és fél éven keresztül a vágóhidra.

Ha nem így volna, ha minden emberi számítás és józanság és életösztön ellenére a magyar nép mégsem a szocialista többség mellett döntene, akkor Magyarország szervezett munkásságának az országgal szemben és önmagával szemben való kötelessége lesz egy kicsit változtatni azon a taktikán . . .

„A HÉT” CIMU LAPOT. Kiss József költő hetilapját valamikor olvasták Pesten. Már régen elszoktak az emberek azonban attól, hogy ezt a közgazdasági, bankárok és tőzsérek fényképeinek leközléséből élő folyóiratot kezükbe vegyék. Uglátszik, hogy most észre akarja magát véteni „A Hét”, mert legújabb számában a legszemtelenebb módon izgat minden ellen, ami köztársasági és olyan tüzről pattant ellenforradalmár, hogy utálat olvasni. Valami Rózsa Miklós nevű tehetségtelen firkász, akinek a nevét a Művészház botrányából ismerjük, felelős szerkesztői minőségben a lap élén üzen hadat a forradalomnak, a magyar köztársaságnak és van ábrázata így végezni komikus sercintéseit:

És ha elnémitanak bennünket? Ha beveri fejünket a legujabb nagyhatalom: az utca? Nos akkor legfeljebb mi is ütünk a homlokunkra egyet, mint André Cheniér, mikor fellépett a guillotínra s mielőtt a kés alá hajtotta a nyakát:

— Kár ezért a fejért, még került volna ki belőle valami . . .

Rózsa Miklós.

Szóval, Rózsa szerkesztő ur maga is érzi, hogy nem lehet egészen simán és büntetlenül köpködni a forradalom és a forradalom vívmányai ellen. Mindössze egyben téved ez az irástudatlan Rózsa. Abban, hogy a saját beverendő fejére élőzva, szerényen kijelenti, hogy:

— Kár ezért a fejért, még került volna ki belőle valami.

Megnyugtathatjuk Rózsa urat, az ő fejéért nem kár és nem valószínű, hogy még került volna ki belőle valami. Ha csak valami emeletes marhaság nem. . .

A somogyi proletárurolom

Bedöcög a vonat a kaposvári állomásra és sok ezernyi tömeg hömpölygi körül a pályaudvar és a tömeg felett mindenhol vörös zászlókat lenget a szél és harcias fölírások pirosanak le a jelzőtáblákról. Katonák, munkások, nők és férfiak tizezrei sereglettek egybe a kaposvári állomás előtt, ahol bizony nem a legbarátságosabb szándék várta Szabó István minisztert. Hamburger Jenő elvtárs, a somogyi megyei termelő-szövetkezetek megalkotója az elvtársak tüntető óvációja közepette jelent meg a pályaudvar előtti emelvényen és igyekezett megnyugtani a tömeget, hogy a termelő-szövetkezeteket nem fogja senki bántani, a földet nem veszik el attól, aki megmunkálja és akinek odaadták, a miniszter csak azért jött, hogy helybenhagyja s a törvényes formák minden jellegével ellássa azt, ami idáig történt. En is ezt próbáltam elmondani a háborgó sokasságnak, amelyet alig lehetett megnyugtani és nagy munka volt a kispárti miniszter ellen háborgó kedélyeket lecsillapítani. Amikor végre ez mégis csak sikerült, Szabó István állott fel az emelvényre és ő maga is kijelentette, hogy mindent rendbenlővőnek tart, ami történt és a maga részéről is hozzájárul a termelő-szövetkezetek létesítéséhez.

A csata eldőlt, a kaposvári és somogyi megyei munkásság impo-

zans megmozdulása megmentette annak a nagyarányu munkának az eredményeit, amelyet Hamburger elvtárs indított meg. Másnap a Honvédtéren a munkásság óriási tömegei sorakoztak és közös népgyűlést tartottak a kiscgazdákkal, akik erre az alkalomra feltűnően nagy számban jelentek meg. Persze a szociálista tömeg hasonlíthatatlanul nagyobb volt és itt már a gyűlés a békés megegyezés jegyében folyt le. A céltudatos és semmitől vissza nem riadó szociálista politika a termelő-szövetkezetek sorába sorakoztatta az egész Somogy-megyét és ennek a dolognak a jelentősége és hordereje még csak ezután fog a maga egész komolyságában kibontakozni. A somogyi megyei termelőszövetkezet akció olyan nagyarányu cselekedet, ami fölér egy második forradalommal. Kaposvár maga mozgalmas, ünnepi képet nyújt és amikor a Fő-utcán fölér az ember az ódon vármegyeház elé, a kapu homlokzatáról lepiroslik a szívet dobogtató fölirat, hogy:

Éljen a szociáldemokrata direktorium!

Megállok a megyeház előtt és hosszan, ujjongva nézem ezt a forradalmi címtáblát. Én ismerem régóta a somogyi megyeházát, tudom, hogy mennyi sötétség, mennyi elmaradottság, mennyi gonosz reakció húzódott itt meg évtizedeken keresztül. Én tudom, hogy ebben a bagolyvárban konok csatát vívtak a haladással, a demokráciával, a szabadsággal, a népjogokkal, gögös és dölyfös somogyi várurak. Kegyelmes és félkegyelmes racesoló grófok és mágnások és ostobaszentrik kéjtanyája volt valaha ez a régi megyeháza. A nap és a vi-

lágosság sohasem hatolt be ennek a vármegyeházának dohos, homályos hivatalszobáiba, ahonnan a munkást és a földtelen parasztot kirugta a jó magyar bürokrácia, ahol csak gazdag földesurak, birtokosok, bérlők, grófok és egyéb dologtalan semmittevők kaptak igazságot. És most azt olvasom ennek a megyeházának a homlokán, hogy:

Éljen a szociáldemokrata direktorium!

És valóban, a megyeházán, ugyanabban a szobában, ahol Márffy Emil főrendiházi tag és munkapárti vezér mindenkori szolgálatkész lakájai főispánkodtak, a Makfalvay Gézák helyén ott ül Tóth, Peinhoffer és Latinka elvtársam és minden munkásnak, minden földnélkülinek szabad a bejárat és akinek igazsága van, az meg is kapja a maga igazát. És akinek valami sürgős elintéznivalója van, az nem Márffy kegyelmes urhoz, hanem Kovács Miksa elvtársamhoz fordul és a karhatalom felett, amelyet valámikor a munkásgyűlések szétverésére használtak fel, Zónig elvtársam parancsnokol. És ha sürgős az ügy bizony, befogatunk a bankosok kosijába, amely idáig csak a port venne fel az orrunk előtt és amely után tétovázva, szomoruan szállott még nemrég a tekintetünk. Bizony alaposan megváltozott a világ Kaposváron és Somogyban és ne féljünk leírni azt, hogy *ebben a városban valódi és hamisítatlan proletárdiktatura van*. És ha a proletárdiktatura ilyen, akkor *ne féljen tőle senki*, mert ez az igazi szabadságot, az igazi jogot és az igazi rendet jelenti. Kaposváron szabadság,

Jog és rend uralkodik és hogy ez így van, azt háladatos szívvvel köszönje meg a város és a megye polgársága a munkásságnak. Csudálatos munkát végzett a kaposvári proletariátus, olyan nagyszerű és eredményes munkát, *amiről példát vehetne az egész ország munkássága.* Somogy megye, amely voltaképpen arra született, hogy az ellenforradalom melegágya legyen Somogy megye, amelynek grófjai, mágnásai, zsenitriei, és papjai minden sarkon lesbe állottak, hogy a forradalmat leszurják, ez a Somogy megye a munkásság hatalma alatt a legbiztosabb és örökre meghódított területe a forradalomnak. Az ellenforradalmárok elnémultak, a hecckáplánok bujkálnak, nincs pogrom, nincs fosztogatás, nem folyik embervér az utcákon és ez mind a kaposvári szociáldemokrata párt nagyszerű munkájának az eredménye.

Hát persze, egy kicsit megváltozott a régi élet. Márfy Emil csüggedten hordozza az utcán gondolatmentes fejét és mit tagadjuk, *Hoyos gróf és Somssich gróf* is bánatosan ácsorognak utcahosszat és olyik utcasarkon *Löwensohn Gyula* nagybérő, ellenforradalmár és üres feje bánatosan összekong a *Svastics Nándor* főszolgabíró ló- és házügynök fejével. No és persze, hogy nem tetszik a dolgot *Fekete Gyula* szabadkőműves és grófi ügyvédnek sem és ugyan már miért ne folyna az orra vére az ezerholdasok, grófok és uradalmak kitartottjának, *Tevely Béla* bankigazgató és ügyvéd urnak. És nyállasszajú aranyifjak, tacsók, aktív és passzív katonatisztek, akiktől

azelőtt nem igen lehetett nyugodtan és békében végigmenni a kaposvári korzón, most behúzódnak lefüggönyözött szobáikba és ott halkan szidják a zsidót, csöndesen káromkodnak a szociálisták ellen, de azért igen óvaosan mégis csak meghúzzák magukat. És Kaposváron az történik, amit Kovács elvtárs, Tóth elvtárs, Zónig elvtárs, Peinhofer elvtárs, Szalma elvtárs, Szabó elvtárs. Magyar elvtárs és a többi elvtárs akar, az történik, amit a szervezett munkásság akar. Ez a tény, amely összeszoríthatja egy kicsit az ellenforradalmár szíveket, amely grófkisasszonyok körében ugynevezett nagy visszatevészt is szülhet, de mégis csak nagy öröm és boldogság, tizezrek öröme és boldogsága, mert Kaposváron a polgári elemek, lateinerek, kereskedők, iparosok és hivatalnokok is egyre nagyobb tömegben özönlenek be a szociáldemokrata pártba, amely életbiztonságot teremtett Kaposváron, amely békét, nyugalmat és szabadságot és rendet verekedett ki a város és a megye számára. Kaposváron és Somogy megyében a szociáldemokrácia tábora napról-napra és óráról-órára nő és bizonyos, hogy a dolgok józan belátása, a helyzet megismerése ebbe a táborba fog terelni minden számottevő tömeget. Nekem, aki a kaposvári munkásmozgalmat még a Bányavendéglőbeli korszakából ismerem, aki részt vettem valaha a „Fehér ló”-ban és az Iparvendéglőben tartott primitív népgyűléseken, nekem valami egészen különös ünnepi meghatottságot okozott az, amit ezekben a forradalmi napokban Kaposváron láttam.

Göndör Ferenc.

Forradalom

döngeti a cseh imperializmus bálványát, forradalom ütötte fel fejét Horvátországban és forradalmi tünetekről érkeznek hírek Belgiumból, sőt Angliából is. Szóval, akik azt hitték, hogy a forradalmak immár lezajlottak és boldogan könyvelték el, hogy, na végre tul vagyunk a világháború- okozta megzrázkódtatásokon, ezek a naivak korán örvendeztek, mert hiszen a Párisban dühöngő imperialista politika egymás után kergeti forradalomba a hódító országok bódító népét. Mindenkinek meg kell adnia az árát a négy és félesztendő keserű háborúnak és akik olyan botorok, hogy a mai időket alkalmazsáknak itélik arra, hogy hódítsanak, hogy népeket nyomjanak el, azok előbb-utóbb keservesen fogják tapasztalni a saját bőrükön, hogy a forradalom nem szabályozható, ezzel a népeket fölszabadító áramlatfal szemben nem immunis egyetlen ország területe sem.

A forradalmi láng a központi hatalmak leverte országaiból átcsapott újra az ántánt országaiba is és a nekivadult cseh imperializmus hamarosan porba fog hullani. Akik Párisban élesztik az új világhódító hatalmasságok területtrabló és országelnymó étvágyát, azok voltaképpen nem csinálnak mást, mint az orosz szovjet-kormány politikáját. A kommunistáknak, a bolsevikieknek legjobb szövetségesei az imperialisták, akik pedig semmitől sem irtóznak úgy, mint a bolsevizmustól, amelyet jobb ügyhöz méltó buzgalommal igyekeznek agyonragalmazni az egész világ sajtójában. De hasztalan rémisztgetik a munkásokat és főleg a ludbőrös hátturburzoáziát a bolsevik vészedelemtől, ha ugyanakkor valami áldott vaksággal csinálják tovább a maguk véres, hódító politikáit. A cseh rablóbandák nem sokáig fogják taposni Magyarország földjét és a szerbeknek is igen hamar dolguk akadhat odahaza, aminthogy

kétségtelen, hogy a román hódító vitézek is előbb-utóbb kénytelenek lesznek sietve elhagyni a szintiszta magyar városokat és vármegyéket. Mi tudjuk, hogy ma is benne élünk a forradalomban, ők, a hódítók, még nem tudják. Nem baj. Még mindig elég korán fogják megtudni.

Wekerlet is felelőségre kell vonni! — mondja Szterényi

A napokban érkezett meg Szentgotthárdról dr. Kéry Károly rendőrkapitány, aki a belügyminiszter megbízásából Szterényi József báró volt kereskedelmi minisztert és Szurmay Sándor báró volt honvédelmi minisztert internálási helyére elkísérte. Kéry kapitány, aki öt napot töltött ezzel a két notórius politikai gonosztevővel együtt, kérdésünkre a következő érdekes apróságokat mesélte el az internált miniszterekről:

— Szterényit és Szurmayt erőszakkal fedezettel kísértük el internálási helyükre. Négy detektív volt mellettenk beosztva, ezenkívül külön kocsiban tizenkét határrendőr követett bennünket Blaschnek József határrendőrségi kapitány vezetésével. Szombathelyen a megye főispán-kormánybiztosa és a rendőrkapitány várt bennünket a pályaudvaron és talán mondanom sem kell, hogy a fogadtatás ezuttal minden ünnepélyes ceremónia mellőzésével történt. Innen Szentgotthárdra utaztunk, ahol a zirci apátság kolostorában helyeztük el a belügyminiszter rendelkezése szerint a két exminisztert.

Az utazás rendkívül körülményesen ment végbe és egyáltalán nem volt kényelmesnek mondható. Mikor a vonatban elhelyezkedtünk, sem Szterényi, sem Szurmay nem voltak tulságosan bőbeszédűek és a legszükségesebb mondanivalóktól eltekintve,

rendületlenül hallgattak. Szerényi az utazás egész ideje alatt rendkívül nyugtalanul viselkedett, órákig ült szótlanul, rákönyökölve mindkét karijára gondolatokba mélyedt. Messze jártunk már a fővárostól, amikor először megszólalt. Az első kérdése az volt, hogy miért éppen őt internálta a népkormány? Erre Szurmay is megszólalt:

— *Én sem értem, hogy miért éppen minket internáltak? Hiszen én egész életemben mindig csak katoná voltam, szolgál, aki parancsot teljesít.*

Várták a választ a kérdésekre, de senki sem felelt nekik . . .

Szerényi tovább tépelődött:

— *Hiszen mi reszort-miniszterek voltunk? Minket akarnak felelősségre vonni több százéves rendszer büneiért? Hát mi vagyunk okai a háború céltalan folytatásának és a háború elvesztésének? Hiszen én tisztára csak kereskedelmi reszortkérdéseket intéztem? Miért nem vonják felelősségre a mindenkori külügy-minisztereket és a két állam összes volt miniszterelnökeit? Ezek befolyásolták a háború továbbfolytatásának kérdését; ezektől függött a béke. Tőlük, a Stürghöktől, a Wekerléktől... Biztos tudomásom van arról, hogy a volt király, IV. Károly — ha jól emlékszem, nyolc, de lehet hogy kilenc ízben — tervezetet kért kormányelnökeiktől a háború rögtöni befejezésére; ők a megmondható, hogy mi lett ezekkel a tervezetekkel és miért maradtak meg csak tervezeteknek?*

Szurmay mindezt csendben hallgatta végig. Mikor megkérdeztük, hogy miért nem beszél és hogy neki mi a véleménye ezekről a dolgokról, így felelt:

— *Én ezekhez nem értek. Én nem politizálok.*

Altalában Szurmay volt a nyugodtabb. Szerényit nagyon bántotta az eset, nagyon izgatott és állandóan panaszkodott, hogy

beteg, fáj a feje és a gyomor- és vesebaja is elővette.

Mind a ketten hangoztatták — anélkül, hogy kérdeztük volna — hogy nyugodt lelkiismerettel állanak akármilyen bíróság elé, mert ők nem felelősek a háború céltalan folytatásáért és az ország romlásáért. Szurmay is, Szerényi is kijelentették, hogy készek a bíróság előtt minden felvilágosítást megadni, minden kérdésre válaszolni. Négy napig tartott az utazás és egész idő alatt erről folyt a beszélgetés.

A negyedik nap estefelé érkezünk meg Szentgotthárdra, egy éjszakát és a következő napig együtt töltöttük Szerényiékkel a kolostorban, ahol a bencésrendi szerzet nyugalmazott tanár-tagjai laknak. A gót stílusban épült kolostor igen régi; boltíves folyosói vannak, tágas szobák, nagy olvasóterem. A volt miniszterek két-két szobát kaptak, egy háló és egy dolgozó szobát előszobával, ahol a szolgálók laknak. Szurmay lakosztályát Szerényiétől egy tágas terem választja el, ahol az őrség tartózkodik. Az ellátás a bencésseknél igen jó; Szerényi keveset eszik, nincs étvágya, Szurmay azonban mindent elfogyaszt, amit csak elébe tesznek.

A volt miniszterek a kolostorban csak az öreg szerzetes tanárokkal érintkezhetnek és folytathatnak társalgást. Az egyik barát jelenlétünkben megkérdezte Szerényit, hogy mit szól a szocialisták sikeréhez? Szerényi szó szerint ezeket felelte:

— *Aki azt képzeli, hogy a szocialisták nélkül ma kormányozni lehetne, az idióta. Bolond. A szocialdemokrata párttal mindig számolni kellett és semmiképpen sem szabad őket a kormányzásból kikapcsolni. Kiküszöbölni pedig egyenesen lehetetlenség.*

A bencés atya aziránt is érdeklődött Szerényinél, hogy véleménye szerint mi fog történni

Magyarországgal? Szerényi erre azt felelte, hogy igen rossz a helyzet, de legfeljebb arról lehet szó, hogy néhány tót vármegyét elveszítünk. Nagyon félénken, óvatosan nyilatkozott a volt kereskedelmi miniszter, Szurmay azonban nem tudta túrtöztetni magát és utolsó kijelentésére temperamentumosan közbevágott:

— Az nem lehet! Az ki van zárva! Magyarországnak egészenek kell megmaradnia!

Ez volt Szurmaynak talán egyetlen politikai megnyilvánulása egész idő alatt.

Érdekesekek és jellemzőek ezek a nyilatkozatok. A rettegett „legázsolom”-lovag reszketve hivatkozik arra, hogy ő csak felelőtlen szakminiszter volt és meg akar felekezni sötét politikai merényleteiről, amelyeket hercegi barátjával karöltve követett el — még az utolsó percekben is — a béke és az új Magyarország ellen; átlátszó ravaszsággal hizeleg a szociáldemokrata pártnak, „amelylyel mindig számolni kellett”, de amelyet mindig ő akart legerélyesebben letörni és legázsolni. És az együgyű „szolga”: Szurmay, aki strucc módjára belerejti fejét a homokba és keserves kintornázza, hogy ő nem politizált és nem politizál, de az első alkalommal elszólja magát... Most végre egy nézetem van egykori „elfelével”: Urmánczival...

PLAKATOK. Végre annyi sivár és kietlen plakátörület után megjelentek a főváros utcáin komoly és művészi plakátok is. Bennünket legközelebről érdekel az a hatalmas és nagyerejű plakát, amelyet Biró Mihály rajzolt a közeledő választásokra, hatásos szocialista agitációul. A robusztus ember, aki vörösre festi a parlament épületét, mindenkit megállásra kényszerít és aki elmélyed a nagyszabású festményben, az tudja, hogy neki szocialistára kell szavaznia. — Föltűnő diszei a pesti utcáknak azok az agitációs plakátok, amelyeket Vértes Marcel készített a régi bü-

nök ostorozására. Valósággal megrázó erővel hat az a plakát, amelyen Károly volt császár és király nyegle arca eltörül a vérző testű háborus áldozatok előtt. „Öfelsége a király nevében” — olvassuk a megrendítő plakát alatt. Szencziócs művészi esemény Vértes Marcel második plakátja Lukachichról, Nem lehet elmenni előtte mély megdöbbenés nélkül.

Zapfenstreich

Emlékeztek még rá, amikor este pontban 9 órakor jajgatva, dűnnyögve, sirdogálva megszólalt és zengett, zugott, jajongott végig a városon valami sohasem képzelt átkozott mélasággal? Emlékeztek még a zapfenstreichra? Érzitek még, tudjátok-e még, hogy mit jelentett ez? Én nem tudom, hogy más hogy volt vele, de azt tudom, hogy amikor az én fülembé vágódott bele ez a keserű és bánatos katonanóta, a hideg futott végig a hátamon, összegörnyedtem, vacogtak a fogaim és féltem, féltem, féltem. Amikor még kis kis fiu voltam és Nagyváradon a Rédei kertben kergetődztem a pajtásaimmal és a várból, az ódon sáncok mögül felhangzott a zapfenstreich, kipirult gyerekarcom elsápadt, ijedten abbahagytam a játékot és bánatosan somfordáltam hazafelé. Már akkor, gyerekkoromban az az érzésem volt, hogy az a méla és bánatos trombita, amelyen át a katonáknak fujták a hazatakarodót, az én gyermekszabadságomat is elrabolta, nekem is gyorsan hazakell mennem. Istenem, hogy utáltam, hogy gyűlöltem már gyerekkoromban a zapfenstreichot.

A zapfenstreich bánatos melódiája rémitgeti az emlékeimet, ha besorozva, katonamundérban

ott látom magamat a kaposvári kaszárnya udvarán, egyedül egy sarokban, amint könnyes szemmel nézem a többi egyenruhás rabszolgát és arra gondolok, hogy a Mannlicheremmel föbe lövöm magam. És a zapfenstreich hangja kergetett bele a debreceni kaszárnyába, ahol közlegényi sorban egy részeg őrmesterrel kellett hetekig csatáznom, amíg sikerült kiszimulálnom magamat a kaszárnyából. És esztendőig azt juttatta eszembe a zapfenstreich, hogy katonaszökevény vagyok, hogy még mindig nem voltam a harmadik sorozáson. És azután a königgraezti kaszárnya és reszkető rokkantak között felülvizsgálat a jوسفstadti hullaházban és sok-sok minden, ami a katonaságot, a militarizmus öldöklő és fojtogató hatalmát jelenti, az elnyomatás, a rabszolgaság, a kommando, a nieder, a futólépés és azután a kurtavas, a kikötés, a rapport és azután a háboru, a lövészárók, a gránát, a kézibomba, szuronyroham, a hősi halál, a drótsövény, mind ez a sok nyomoruság, szenvedés, kín, gyötrelem benne volt, bent rezgett, bent jajgatott és bent zokogott a zapfenstreichban. Este, ha megszólalt ez a bánatos nóta, reszketni kellett, mert rabszolgaságunk, elnyomottságunk, leigázottságunk énekelt bele a fülünkbe. Szimbólum volt a zapfenstreich, azt jelképezte, hogy nem vagyunk szabadok, hogy rabok vagyunk, szerencsétlen, nyomorult, kiszolgáltatott, szenvedő anyag vagyunk, egy mohó és irgalmatlan emberrel táplálkozó gépezetnek, a k. u. k. Armeenak a kezében.

Milyen öröm, milyen boldogság, milyen sohasem remélt föl-

szabadulás, hogy a zapfenstreich örökre elhallgatott, hogy nem halljuk soha többé átkozott, fojtogató, jajgató, bus estéli szavát...
G. F.

Hogyan élnek a letartóztatott kommunisták a gyűjtőfogházban?

Két gépfegyver ásitott szembe velem a gyűjtőfogház kapujában, mellettük katonák szalonnáztak. A kapus, kékuni formisos fogházőr, kidugta a fejét és mogorván kiszólt: „mi tetszik?” Mindjárt hozzá is tette, hogy nincs látogatási idő. Nem engedtem, hogy orrom előtt becsapja az ajtót és hosszas vita után bealkudtam magam az irodába. „Földszint jobbra tizenegy ajtó” — ordította utánam, de akkorra már bent voltam a folyosón. Nem ismertem ki mindjárt magam a sötét helyiségben és a járó-kelő védőröktől és a zsákszövetbe bujtatott, tisztogatást végző foglyoktól sem mertem megkérdezni, hogy merre keressem a letartóztatott kommunistákat? Féltem, hogy csakugyan bevisznek az irodába és nem kapok látogatási engedélyt; mehetek vissza megint a rettenetes rákoskereszturi villamoson. Inkább vártam és igyekeztem tájékozódni.

Szerencsém volt, két hölgy jött, az egyik Kun Béla felesége. Ők már tudták az utat és egy irodai alkalmazott kíséretében kimentek az udvarra. A kíséző nemsokára visszajött és jelentette az irodában: „Kun Béláné bejött az urához Biró főtiszt ur engedélyével.” Ez a Biró főtiszt az igazgató. Most már tudtam, hogy mit kell csinálnom, én is kimentem az udvarra Biró főtiszt ur nevére hivatkozva. A főtiszt ur a fogház másik végén sétált; távozáskor találkoztam vele, látszott rajta, hogy fogalma sincs arról, mennyire visszaáltam a nevével.

A kommunisták a fogház udvarán álló külön pavillonban vannak elhelyezve a földszinti cellákban; a barátságos délutáni napsütésre előbujtak és csoportosan sütkéreztek az udvaron. Az első ember, akit megpillantottam, László Jenő ügyvéd volt, aki most úgy fest, mint egy ligeti hintáslegény. Fekete ru-

hájához színes, meleg trikót viselt kihajva és soffőrsapkát. Egész tömeg hallgatta, azt hittem, hogy előadást tart a proletárdiktatúráról, azonban kiderült, hogy csak a postán érkezett csomagokat osztogatta ki tulajdonosaiknak. Nagyon szeretik Lászlót, nemcsak a többi letartóztatott kommunisták, hanem az örök és a tisztviselők is; örökké jókedvű, tréfál, egész nap szaladgál, minden ügyes-bajos dolgukat intézi. Ő a bizalmisférfi és nagyobb az „gyűjtőben”, mint maga Bíró főtiszt. László nem néz ki rosszul, használ neki a pihenés. Altlában mind meghíztak, a kis Balogh már egészen gömbölyű, *Hirosov* párttitkára alig lehet ráismerni: kövér és elegáns. Van ideje öltözködni. A párt élmezőnyét, azonban az itteni vendégülbőben rosszul főznek, úgy hogy háromszor egy héten nagy csomagokat hoznak be nekik és tulajdonképpen ezzel táplálkoznak.

Vágó Bélát nem láttam sehol, a cellájában lehetett; Kun Béla a feleségével félrevonult az udvar egyik zugába és beszélgettek. Hiába kerestem, akinek a meglátogatásra tulajdonképpen kimentem: Hajdu Pál barátomat is. Hajdu elvtárs, akiben közel tízéves barátságunk alatt semmiféle vérszomjas hajlamot nem észleltem, látás és gyilkosságra való felbujtás vádjával terheltlen aludt két személyre berendezett cellájában és nyugodt álmát egyáltalán nem zavarta a szomszéd cellából áthaladó irógép-kopogtatás zaja sem. Kimentünk a levegőre sétálni; Hajdu elmondta, hogy most már jól érzik magukat, mióta mint politikai foglyokkal bántanak velük. „Addig rettenetes volt a helyzetünk, reggelől estig és estétől reggelig magánzárkában. De még az is mindig jobb volt, mint a toloncházban. Ott sohasem tudtuk, hogy mikor ütnek agyon...” „Nagyon megverték?” — kérdeztem tőle. „Nem akart felelni, ugylátszik szegyezte: „csak egy pár posztot kaptam; meg néhányat a puskatussal.” A tenverén egy sebhely látszott, megkérdeztem, hogy mi az? „Egy kicsit megszurtak — mondta —, de már begyógyult. Hanem a Borossot nagyon megverték...”

Boross odajött, szintén régi ismerős. „Mi van velem?” — kérdezte. Egy másik kommunista felelt neki: „Mondjuk, hogy megverték, elvtárs.” Boross a fülkéje ablakán keresztül látta, hogy Kun Bélát ütik, erre dühében elkezdett dörmölni és rugdalni az ajtót. Erre a rendőrök kicipelték őt is és helyben

hagyták. Odagyűlt körénk több kommunista, akik panaszkodni kezdtek, hogy a rendőrség megszüntette a vizsgálatot a bántalmazások ügyében. „Pedig nemcsak az első délelőtt történtek brutálisok, hanem egy hét múlva is. Vágó Bélához éjjel mentek be néhányan és sorra leköpdösték. Sőt még három nappal ezelőtt is bántalmaztak több letartóztatottat.” A kommunisták egybehangzóan azt vallják, hogy *védőrök nem bántalmazták őket és főleg Pál rendőrfelügyelőre haragszanak.* „A kihallgatások sem folytak a legnagyobb rendben — beszéltek a letartóztatottak —, ha valamelyikünk megtagadta a vallomást, az egyik rendőrfogalmazó ki nyitotta az ajtót és a folyosón a rendőrök döngölni kezdtek puskáikkal a padlót. Persze hogy vallottunk erre. *Azokban egész más kérdés, hogy mit?*”

Faggatni kezdtem őket, hogy a népszínház-utcai éjszaka után miért mentek haza lakásaikra és miért nem szöktek meg? Nem gondoltak arra, hogy letartóztatások lesznek? Azt felelték, hogy fogalmuk sem volt arról, hogy mi történt a Népszínház-utcában. „Előző héten háromszor nem aludtam otthon, mert azt híresztelték, hogy letartóztatások lesznek. Állandóan detektívek kíséretet bennünket, akikkel folyton tréfákat üztünk: óriási kerülökkel jártunk haza, ha egy kapumélyedésbe elrejtözve figyelték ránk, ötször-haszor elcsátunk leshelyünk előtt... Mindamellettt ők viselkedtek velünk a legtisztességesebben a letartóztatások alkalmával.”

Az udvar másik végén nagy mozgolódás átmadt, megjelent László doktor és hangosan olvasni kezdett egy listát. Egy csomó ember kiállt a sorból, ezek ma szabadulnak. Olyanok, akiknek semmi köze sincs a kommunistákhoz. „Egész sereg olyan ember fogtak le — mondja az egyik kommunista —, akiket azelőtt sohasem láttunk és nem is ismerünk. Itt tartották őket három hétig. Letartóztattak például egy Büchler nevű öreg lengyel zsidót, tévedésből, már ki is szabadult. Mikor a fogalmazó vallatta és kérdezte, hogy jól ismeri-e Marx-ot, az öreg Büchler azt felelte, hogyne, most is egy házban laknak. A Népszállóban több kommunista lakott, innen behoztak egy fiatal embert, aki mikor a detektívek igazoltatták, pont a kommunista-párti tagsági igazolványát mutatta fel. Itt bent aztán kiderült egy furcsa szenvedélye: gyűjtötte a politikai pártokat, tagja volt egyszerre a

szociáldemokrata, a radikális, a Károlyi- és a Lovászypártnak. Mindezt igazolni tudta. A Népszállóban fogták le dr. Fanta Róbertet is, aki valamikor egy röpiratot írt a vallás ellen, de már teljesen megzavarodott. Monista meggyőződését most próbálja összeegyeztetni a kommunizmussal. Van köztük az „Ébredő magyarok”-nak egyik vezére is, akit szintén mint kommunistát tartóztattak le. És egy sereg ember, akiket tetten értek, amint kommunista plakátokat ragasztottak. Most ezek mennek ki. A legvegyesebb társaság indult László vezetése alatt kifelé, gyerekek, öregek, katonák, civilek, félkatonák és félcivilek. A legjellegzetesebb köztük egy civil volt, akinek a felöltője, nadrágja, kabátja mind táborizöld köpenyegből volt átszabva és átvarrva, de szinte kínos eleganciával, gigerlisen volt nadrágja kivasalva és lakkcipőt viselt. Buszcsúztak a többiektől, akik a földre kuporodva lapokat, röpiratokat olvastak és magyarázatokat tartottak egymásnak. Altláiban rendületlenül biznak a kommunizmus térfoglalásában, azt tartják, hogy a letartóztatások sokat használtak az ügynek. A *Vörös Ujság* is jobban tetszik kint jelenlegi formájában.

A szociáldemokrata párt vezetősége részéről gyakran vannak látogatóik, akik igyekeznek javítani helyzetükön. Legutóbb Buchinger járt kint, aki *salvus conductus*-t kért Kun Bélától Oroszországra, mert az utlevelet nem tartja elégszónak. . . .

Diószeghy Tibor.

TIZENÖT ALAIRÁSSAL levelet kaptunk a „Tisztviselőnk és Diáknők Otthona” lakóitól, amelyben megerősítik az „otthon”-ban történt visszaélésekkel foglalkozó közleményünket, egyben újabb visszaélésekről is értesítenek bennünket. A levélben különösen *Stingl* Emilia igazgatónő és *Tarba* Paula titkárnő goromba modora miatt panaszkodnak az Otthon lakói, akik egyben arról is értesítenek bennünket, hogy a fentemlített két hölgy aláírásokat gyűjt lekötelezettjeik és az intézet új lakói között, amely szerint cikkünk adatai nem feleltek meg a valóságnak. Hát ez nem fontos. Ellenben követeljük, hogy az igazgatónőt és a titkárnőt, akik saját szobáikon kívül az egész télen nem fűtették még a betegek szobáit sem, azonnal távolítsák el az intézmény éléről.

Madarassy Beck Gyula

ellenforradalmár estélyei
antantisztek és hírlap-
írók tiszteletére

Madarassy Beck Gyula tudva levően a legvérszomjasabb háborús uszító volt, a munkapártnak azok közül a tagjai közül való, akik a nemzet mélyítés érdekében játszi könnyedséggel kergették ki az embereket milliókát a vágóhídra. Madarassy Beck Gyula a legcégelesebb háborús örjögökök közé tartozott, akinek külön oka volt erre, mert hiszen bankjai nagyarányú hadseregszállításokkal is foglalkoztak és így a kegyetlen embervér Madarassy Beck urnak milliókát sarjadzott. Történt aztán, hogy kitört a forradalom és mondanunk sem kell, hogy a legfürgébben Madarassy Gyula csatlakozott a Nemzeti Tanácshoz. Ő volt az a lelkes és meggyőződéses forradalmár, aki mindössze háromszor esküdött föl a Nemzeti Tanácsnak, először mint magánember, másodszor mint a Kereskedelmi Csarnok vezére és harmadszor, mint a nagybankok egyik vajás feje. Amint egy kis ideje volt Beck Gyulának nyomban rohant a Nemzeti Tanácshoz és ott felesküdött.

Persze, mindezt első ijedségében tette a háborúnak ez a meggazdagodottja, aki minthogy látja, hogy a forradalom irgalmas, ma már a legszemérméletlenebb módon üzi az ellenforradalmat. Számos hiradás érkezett hozzánk arról, hogy Madarassy Beck pazarul berendezett lakásán igen gyakoriak az ellenforradalmár estélyek. Az estélyeken szívesen látott vendégek az antant országok Budapesten időző tisztjei és újságírói, akiket a bűbájos háziasszony, *Hatvany* Lili oldalán, Madarassy ur a legtendenciózusabb információkkal lát el a magyar népköztársaságról és a magyar népkormányról. *Hatvany* Lili valóban sze-

retetre-méltó háziasszony lehet és így nem csoda, ha szívesen jelennek meg az estélyein a francia, angol, amerikai és olasz katonatisztek és hírlapírók. Ez nem is volna baj, de az már határozottan kárhuzatos, hogy az ántántnak ezekkel a Magyarországon idéző exponenseivel Madarassy Beck Gyula közölheti és közli is az ő ellenforradalmár nézetait és rágalmazza a népköztársaság és népkormány minden intézkedését, minden lépését. Ha a népkormány ellen jelentkezik valamelyes hangulat az ántántnál, abban bizonyára része lesz Beck Gyula estélyeinek is, ahol dus lakmározás közepette pezsgővel szüresölik be az ántánt tsztjei és hírlapírói a népköztársaság ellen irányuló mérgezett rágalmakat.

Az ántánt tiszték, az elegáns francia katonák természetesen nem is sejtik azt, hogy Madarassy Beck Gyula nem volt mindig ilyen szerelmes hive az ántántnak, hogy például a francia részvényeseket gyalázatosan kidobta a háború idején a Jelzálog Hitelbankból és az ilyképpen eltulajdonított jó francia aranykból finanszirozza tulajdonképpen Madarassy ur azokat a donképpen lakomákat, amelyeknek keretében beleduruzsolják az ántánt tisztjeinek fülébe a köztársaság és a népkormány ellen való perfid rágalmaikat. Tehát tévednek a tiszturak, amikor a Beck Gyula estélyein, a *hagyományos magyar vendégszeretettel ünneplik*, mert nem magyar, hanem *francia vendégszeretettel* fogadja őket azokon a misztikus estélyeken. Legalább is *francia pénzzel finanszirozott vendégszeretettel*. Meg kellett végre bélyegezni ezeket a türheterlen ellenforradalmár estélyeket, valaminthogy jó lesz figyelemmel kíséreni azt is, hogy Bethlen István gróf és Pallavicini György őrgrof, no meg a többi derék ellenforradalmár miket sugdos ugyanezeknek az ántántbeli férfiaknak a fülébe a Nemzeti Kaszinóban. Kicsit vigyázni kellene az ántánttal kacérkodó, sunyi, bujkáló és

éppen ezért veszedelmes magyar ellenforradalomra. Valamelyik nap majd magunk is elmegyünk Beck Gyuláék egyik estélyére. Akár hivnak bennünket, akár nem...

Látogatás Apponyi Albertnél

Kíváncsi voltam nagyon, hogy mit csinál Apponyi, ez a politikai Trubadour, hogy ott kellett hagnia egyellen szerelmét — a politikát. — A lakásán kerestem fel, a kies Verböczy-utcában és láthatólag izgatta, hogy élő újságíró keresi fel a holt politikust. Ehhez képest kedvesen fogadott, bár kijelentette, hogy politikáról nem nyilatkozik. A szobája tele könyvekkel, egymásrarakott, félig elkezdett olvasmányokkal, szanaszét heverő kézírásokkal, ugy néz ki, mint egy bohém tanyája, csak az eleganciája kissé elütő.

Apponyi örül, hogy publikumot fogott, ez meglátszik rajta és szónokolni kezd egymagamnak, holmi hamis és megszokott pátosszal, mint egy nagy teremben.

És amint megnyílik a száj, a szakáll bozontos erdejében, úgy érzem, mintha a szakáll szólalna meg, e zengő erdő és nem tudok elszakadni e szakáll bámulatában, pedig figyelnem kellene minden szóra és magával ragad ez óriás szörpamacs, melynek gyökerében mintha apró csengetyüket szólaltatnának meg.

Pedig figyelnem kellene, mert jegyezni nem enged. De nem tudok figyelni, mert nem enged e zengő apponyiád, e gondosan kettéfésült, őszülő szent szakáll! Micsoda riport lesz ebből, jó isten?! De amit mond, az fellázít és kiiózanit, kezd kiábrándulni e bariton szakállból. Azt mondja, hogy még csak most látja igazán, mit jelent az, egy családot élelemmel ellátni, amióta elzárták a birtokától és egy szem krumplit sem kaphat onnan.

Jól van, most látja azt, amit mi öt éve érünk. Most tudja csak, mit jelent egy családot élelmezni. De vajjon tudja-e azt, mit jelent: egy családot nem tudni élelmezni. Apponyi, az őstermelő, nem kap a birtokáról semmit, mert azt a csekhek szállták meg. Ez fáj Apponyinak, a gazdag grófnak, mert mindent pénzért kell megvásárolnia. De vajjon tudja-e Apponyi, hogy száz meg százezeren nem képesek pénzen vásárolni már öt éve, egyszerűen azért, mert pénzük nincs.

És vajjon e ráeszmélés megváltoztatta-e Apponyit, a grófot, vajjon bal felé terelte-e gondolkodását, amely eddig kissé mindég jobb felé sandított? Nem igen, mert azt mondja:

— *Én sok tekintetben merev álláspontot foglalok el a kormány politikájával szemben.*

Hogy miben merev ez az álláspont, azt a szép zengő szakáll nem árulja el. De sejtjük, mi fáj Apponyinak. Azt kérdezem: mit szol, gróf ur a vallásoktatás fakultatív tételéről? Ami választ kaptam rá, azt alább közlöm szöszörint, de amilyen arcmozdulat következett kérdésemre, azt nem lehet szóval visszaadni. Apponyi nemcsak egy zengő szakáll, de érzékeny orr is és minden emberi jó és rossz ez orr játékán tükröződik vissza. A kérdésemnél elhuzta az orrát Apponyi, az egyik orrcimpa magasan és elfintorodva vonaglott. Mintha valami nagyon kellemetlen szag ütné meg az orrát, ugy tesz Apponyi. Neki a vallásoktatás eltörlése nagyon büdös lehet! Szóval pedig ezt mondja:

— *Taktikailag egyenesen elhibázottnak tartom a vallásoktatásnak az iskolából való kiküszöbölését vagy fakultatív tételét, mert ez oly korteseszköz lesz a tótok és románok között ellenségeink kezében, amelynek következménye beláthatatlan.*

És ha a tótok és románok kezé-

ben nem, akkor az Országos Katolikus Szövetség kezében biztos az lesz. De ezt már elfelejtette Apponyi megemlíteni. Rév Béla.

Demokratizáltam a Magyar Lovaregyletet

Az Emberben olvastam, hogy a Magyar Lovaregylet nem hódol a demokráciának. Ugyanott olvastam viszont azt is, hogy a lehetetlenség egyenlő azzal, hogy valaki a lakáshivatal utján lakáshoz is jusson. Ennek a két igazságnak megdöntésére vállalkozott szerénysegem, akinek demokráciája még a forradalom előtti időkre vezethető vissza és mint proletárnak, eltekintve, amikor egy alkalommal ágyrajárással kíséreltettem, legiobb esetben egy butorított szobával kedvezett a sors. Azzal tisztában voltam, hogy a Magyar Lovaregylet nem fog tagjai közé felvenni, tudniillik a lóspart iránt nincs érzékem és hiányoznak azok a kellékek, amelyek nélkül senki lovaregyleti tag nem lehet. Ellenben mondom, ha már erről a tagságról lemondok, a lakáshoz ragaszkodom. A Magyar Lovaregylet a Semmelweis-utcában teljes emeleteket foglal el és Pesten tízezrek vannak lakás nélkül. A Magyar Lovaregylet demokratizálását úgy gondoltam megoldani, ha a Lovaregylet által elfoglalt helyiségekből rekvirátatok lakást másoknak. Most már tulvilági megbéküléssel emlékszem arra, hogy mit jelent lakást rekvirálni. Kordonokat törtem át, véreztem, megöszültem és annyit kellett a lakáshivatalba járnom, hogy utóbb már a zord népör önként nyitotta az ajtót:

— Bemehet, ide tartozik.

Végül rámmosolygott a diadal. A Lakáshivatal úgy határozott, hogy a Lovaregyletben foglaljam el a káoszt. Ujabbán harc keletkezett. Tévedés hinni, hogy a Lovaregylet tulságosan örült volna a bevonulásomnak. Előbb két sötét irodával akarták igényemet kielégíteni és csak káthatalommal sikerült elfoglalni a várat, amelyet herceg *Odescalchi* és gróf *Bathány Gábor* utolsó csepp vérig védett. A gróf némi maliciával mondta:

— Jó egészséget kívánok a lakáshoz.

— Önnek is jó egészséget, gróf ur! — viszonzottam a jókívánságot ugyanolyan őszintén.

A herceg sem árult el különös vendégszeretetet.

— Tessék beköltözni — mondta —, mi a butorokat nem vitetjük el.

— Majd elhordatom én.

— Tessék, a szolgák majd karbatett kézzel nézik.

Igazi hercegi mondás. A szolgák karbatett kezekkel néztek, ellenben a Lovaregylet az utolsó percben akcióba léptette dr. Vadász Manó ügyvédet. Dr. Vadász Manó az utolsó percben fel-függesztette az elrendelt karhatalmi intézkedést. Érdeklődésemre megtudtam, hogy Vadász ügyvéd ur nem állandó jogtanácsosa a Lovaregyletnek. Ma már mégis benn vagyok a Lovaregyletben, dacára az összes rendezetlen felekezeti és egyéb viszonyaimnak. Leakasztattam a falakról a nemes nyerítő versenypáripák képét és kivittem a Wertheim-szekerényeket. Az éjszaka álmomban több átlótt agyu ember keresett fel, látszó lógott nyakukban és siró hangon követelték, hogy fizessem vissza a pénzüket. Az egyik bevallotta, hogy sikasztott pénz volt. Szörnyű álom, már szökni akartam a hálószobámból, amelyről reggel kiderült, hogy mielőtt hálószobám lett, a totalizátor pénztára volt.

Az álmoskönyv szerint most már meg volt álmom magyarázata. Ezuton jóakaratomlag figyelmeztetem a visszatérő szellemeket, hogy ne fáradjanak többé a totalizátorhoz. Nem fizetek. A pénztár zárva.

Meg kell cáfolnom azt a hirt, hogy jelen voltam a versenyfogadások megengedését követelő népgyűlésen. Nem igaz, nem voltam jelen. Ugyalátszik, már is összetévesztenek egy herceggel. . .

Hajnal Jenő

GUNGL FIZETI A PERKÖLT-SÉGET. A lakáshivatal működéséről irt leleplezéseink nagy felháborodást keltettek — a lakáshivatal tisztviselőinek körében, akik többiben megpróbáltak helyreigazító közleményeket kierőszakolni. Az Ember szerkesztőségétől. Természetesen nem adtunk helyet a valótlanosságokat tartalmazó nyilatkozatoknak és a lakáshivatal követeit sorra ki- és elutasítottuk ilyen kivánságaikkal. Dr. Gungl Ferenc lakáshivatali elnök (lakik: VI. ker. Felsőerdősor 17. szám alatt, feleségével és egy gyermekével ötszobás

lakásban, melyet három hete rek-viráltatott V. ker. Kádár-utca 6. szám alatti kétszobás lakása helyett, melyet egy vidéki rokonának adott át) kénytelen volt a bírósághoz fordulni, hogy kötelezzenek minket a helyreigazítás közzétételére. Gungl elnök ur beadványában a Tisza István-Balogh Jenő-féle gyalázatos sajtótörvénynek legelvetemültebb paragrafusára, a helyreigazítási kényszerről rendelkező szakaszra hivatkozott, amelyet a népkormány már régen eltörölt és ügyvédje is felháborodva ostromozott minket, a gaz rágalmazókat, akik például olyasmit is mertünk állítani, hogy a lakáshivatalnál nincs minden a legnagyobb rendben. Az ügyvéd ur óvatosan tiltakozott az ellen is, hogy a bíróság nekünk megengedje állításaink bizonyítását. Örömmel állapítjuk meg, hogy ez sem használt, mert a bíróság nekünk adott igazat és a lakáshivatal kérelmét a helyreigazító nyilatkozatukban foglalt hazugságok miatt elutasította. A per-költségre nézve igen helyesen úgy találta a bíróság, hogy nem lenne helyes a lakáshivattal, tehát a főváros közönségével megfizettetni Gungl elnök pereskedési szenvedélyét és ezért az elnök urat személyében kötelezte arra, hogy a per-költséget saját zsebéből fizesse ki ügyvédünknek — dr. Pongrácz Jenőnek.

A „MA“ KIALLITASA. Szimpatikus festő bontakozik ki a „Ma“ új tárlatán. Medgyes László képeiről sok szepet és jót mondhatunk. Látjuk gyötrelmes vívdását önmagával és az anyaggal, leplezetlenül áll előttünk minden erényével és fogyatékosságával. Meglepetés, hogy a grafius Medgyes mennyire a színekben éli ki magát: mindent színeknek lát, színnel ábrázol — még a fényt is. Nagy vázsnán a mozgás ritmusát fejezi ki színekben. Tájékepin egy igaz festő elvont lelki élményei érződnek, ezeken még pazarabb orgiát ülnek a színek, mint figurális képein. Portréin egy elfojtott líra színskálája csendül fel, a zöldek, lilák és barnák tompa tónusa. (d. d. r.)

Panama egy apaménnel

A lóverseny élődíjai addig kerülgették a földmivelési minisztert, amíg végre megkönnyebbülve olvashattuk legutóbb a lapokban, hogy Buza Barna is belátta a hosszás kapacitálások eredményeképpen, hogy a lótenyésztésnek milyen fontos érdekei fűződnek a lóversenyjátékhoz és szakítva eddigi álláspontjával, engedélyezni fogja a fogadásokat. *Kissé unjuk már a lótenyésztés mindennél fontosabb érdekeire való örökös hivatkozásokat és ezért be fogjuk mutatni, hogy fest valójában a helyzet és hogy milyen jelentéktelen szerepet játszik csak a lótenyésztés szempontja a lóverseny-üzlet mellett . . .*

Még a háboru előtt megvásárolta az állam a „Vito“ nevű apamént százezer koronáért lótenyésztési célokra. Az akkori kormány a Budapesti Ügetőverseny Egyesületnek, — melynek vezetőségében csupa befolyásos munkapárti kapacitás ült és ül ma is — engedte át teljesen ingyen a drága amerikai telivért, amelyet a turflapok zajos hozsannával üdvözöltek a — lótenyésztés érdekeinek nevében. Az egyesületnek az lett volna a feladata, hogy a lovat kiadja fedezésre tagjainak — ezt kívánta volna a lótenyésztés sokat emlegetett érdeke — ehelyett azonban az egyesület vezetősége trainingbe fogta a tenyésztési célokra kapott lovat és futtatni kezdte, ami egyenesen merénylet egy tenyészló ellen. Csak később engedték át eredeti hivatásának: „Vito“ fényesen bevált, körülbelül hét esztendőn keresztül fedezett jelentékeny eredményvel. Évente 10—25 izben fedezett, ami jó normál-eredmény és ivadékaik közt szerepelnek „Hátha“ és „Vitali“, amelyek 100.000 koronánál nagyobb összegű díjakat nyertek. Ügetőlovaknál az apamén képességeit azzal mérik, hogy iva-

dékaik milyen összegű díjakat nyertek.) Az utolsó évben is tizenegy csikaja származott.

1917-ben a Budapesti Ügetőverseny Egyesület váratlanul eladta „Vito“-t, akkor, amikor teljesen szűntelt az amerikai tenyészló behozatal.

A lovat a bécsi Schlesinger és Társa lókereskedő cég vette meg 75.000 koronáért, tehát olcsóbban, mint az állam vette annak idején, holott a lóárak a háboru alatt sokszorosan emelkedtek. A Schlesinger-cég nyomban eladta „Vito“-t a „Kerestineci ménés“ tulajdonosának, Hafner horvátországi milliomosnak már 195.000 koronáért, aki nemsokára szintén megvált a telivértől és kerek negyedmillióért engedte át az amerikai tenyészmént a Wiener Trabb-Verein-nek. Most aztán az osztrák sport-sajtó zengett hozsannákat, élén a bécsi „Sport“-tal, hogy a kiváló tenyészmén Bécsbe került.

A lótenyésztés érdekében kérdezzük az ügetőverseny egyesület vezetőségétől a következőket:

1. Kapcsolatba hozható-e a lótenyésztés érdekeivel az, hogy egy — az államtól tenyésztési célokra ingyen kapott apamént — trainingbe fognak? Vagy pedig üzleti érdeke volt ez az egyesület vezetőségének?

2. Kapcsolatba hozható-e a lótenyésztés érdekeivel az, hogy az államtól ingyen kapott tenyészmént csak az egyesület protekciós tagjainak adták ki fedezésre? Vagy pedig üzleti érdeke volt ez az egyesület vezetőségének?

3. Kapcsolatba hozható-e a lótenyésztés érdekeivel az, hogy az államtól tenyésztési célokra ingyen kapott tenyészménnel üzérkedést folytatnak? Vagy pedig üzleti érdeke volt ez az egyesület vezetőségének?

4. Joga volt-e egyáltalán az egyesületnek a tenyésztési célokra ingyen kapott lovat eladni? Nem

ütközik ez a cselekedet büntető-
törvénykönyvbe?

5. Szabad egy 100.000 koronáért
békében vásárolt lovat, amelynek
értéke a háborus drágulás és kiváló
eredményei folytán bebizonyítottan
250.000 koronára emelkedett —
75.000 koronáért elkótyavetyélni?

6. Ki keresett ezen az üzleten?
Ki kapott províziót? Ki osztozott,
vagy kik osztoztak a Schlesinger-
céggel a 120.000 korona nyere-
ségein?

Ezekre a kérdésekre talán gróf
Sennyey Géza és Orosz György
ezredes volnának szívesek az ügétő-
verseny egyesület nevében meg-
adni a felvilágosítást! (d. t.)

D'Annunzio Juhász Gyula verséről

Gabriele d'Annunzio, az olaszok
ékezzszavu költője beszélgetés köz-
ben egy verssorát idézte Juhász
Gyulának, a magyar költőnek. A
beszélgetés e részét a világjáró ma-
gyar ujságíró, Vészi Margit, aki
látogatást tett d'Annunzionál, így
írja le *Az Est* március 13-iki szá-
mában:

... viszont bizonyos elég-
tétellel beszéli, hogy hallotta,
valamelyik költőnk szép invo-
kációval fordult hozzá és szá-
mon kérte tőle, hogy miért
akarja megölni a testvéreit.
(Azt hiszem, Szép Ernőnek
egy *Az Est*ben megjelent kis
cikkére gondolt.)

Hát, — ezt nem lehet azt hinni.
Szép Ernőnek bizonyosan kinos ez
a babér, neki — ó, kérlek — elég
a magáé. Miklós Andornak nem
kinos. Ő, mint felelős szerkesztő,
mindenkor felelős elhinni, hogy
szép invokációt csakis kizárólag
Az Est-ből olvashatott d'Annunzio
kollega ur. Pedig ez a szép invo-
káció a *Világ* 1918 augusztus 6-iki
számában jelent meg. Címe: *Gabriele d'Annunzio-nak*. Szerzője: Ju-

hász Gyula. Az élet és művészet
hymuszát zengi e versben a költő
a költőhöz, akivel e szerelme kö-
zös és a himnuszon át visszacsap
a refrain, mint tépő kétkezés, fájó
hihetetlenség, mardosó kérdés: „S
te meg akarnád ölni az öcsémet?”

Igy hangzik az egyik versszak:

„Ó régi nyár, ó eltűnt szűz derű,
Mi verseket olvastunk estelen,
A versben száz bűvös hegedű
Sirt epekedve és sejtelmesen,
Az égi sátor künn már csillagos,
Kékellő selymét feszítette fenn.
Te tán Párisban nagy körutakon
Kószáltál és titáni tereken!
Mi téged is idéztünk, — szelle-

[met —

És verseden a lelkünk messze

[tévedt,

Párisba tán és álmodtunk veled.
S te meg akarnád ölni az öcsémet?”

Kétségtelen tehát, hogy Miklós
Andor hiába büszke a szép invo-
kációra, mert Vészi Margit ezuttal
egy kicsit elirta magát, az idézetet
hasból tulajdonította Szép Ernő-
nek és hasonlóan hasból Az Est-
nek.

Elvégre pedig, az egész nem vol-
na valami nagy dolog. De saját-
ságos sorsszerűség van ebben a kis
botlásban. És ezért kell jóvá tenni.
Juhász Gyula egyike legsúlyosabb
költőnknek, aki azonban nem ke-
gyeltje a sorsnak. Világfájdal-
mas, magányos, bölcs és halk-
szavu, letisztult lélek, a mimóza
érzékenységgel. Neki egy vers
— kitépett, élő darab vergődő szí-
véből. Nem türhető tehát, hogy
tőle még a kagyló fájdalmával
szült gyöngyeit, a sors verésének
dalba buggyanását is elvegyék.
Elvegyék egy tipikusan frivol pesti
gesztussal, amit — megengedjük:
tudat alatt — egy lap gögös ön-
szerelme, émelyítő önreklámja dik-
tált önhasábjaira. Ez nemcsak tu-
datlanság: gyöngédtelenség, durva-
ság.
Nagy Andor.

A királyt szidni,

átkozni, ezt a nyugdíjba kergetett, korlátolt fiatalembert, a legnagyobb gyönyörűségek közé tartozik. Olyan jól esik megmondani és megírni róla, hogy Károly király ostoba fráter volt, igazi, tipikus Habsburg ivadék, szóval hülye, olyan, amilyenek évszázadok óta uralkodtak Magyarországon. Istenem, emlékezzünk csak vissza, hogy ennek a vérszomjas buta fráternek szent és sérthetetlen volt a személye, nem mondhattunk, nem írhattunk és nem gondolhattunk róla semmi őszintét, mert hiszen jött a büntető törvény és úgy vágott szájon bennünket hogy elnémultunk belé. **Habsburg Károly**, aki a rokkant katonákat is gyermekded szeszélyességgel kergette ki a harctérre, **Habsburg Károly** még nemrégiben olyan gyerek volt Magyarországon, hogy imádkozva és lelkendezve írták ki a nevét. Emlékezzünk csak rá, hogy a magyar lapok milyen undorító hozsannákat zengtek Károly és Zita felé a koronázás ünnepi céccójának alkalmából. Öszfejú, körszakálás magyar publicisták milyen okosnak és fenségesnek hazudták Károlyt és milyen szépségesnek hazudták Zitát és milyen szentimentális regényeket írtak a kis trónörökös kiválóságairól. A királyné komornáját, a király ajtónyitóját, a trónörökös nevelőjének a szobalányát sorra, hogy interjúváltak a magyar lapok és milyen undorító himnuszok, ódák szárnyaltak fel a magas égig arról hogy Károlynál, Zitánál szebbet, jobbat, fenségesebbet nem látott a jó öreg történelem.

Én tudom, hogy soha egyetlen hódoló sort le nem írt a pennám, hogy soha egyetlen hízeglő szót ki nem mondott a szám, hogy dühöngve és hangosan átkozódtam ez ellen a ronda hiperlojalitás ellen, hogy mindig mondtam barátaimnak és hírlapíró társaimnak, hogy Károly közönséges, korlátolt tökfilkó, Zita egy csunya hórihorgas nő, hát

mi a fenét akartok velök. Legjobb barátaim is kétségbeesve és könyörögve néztek rám, hogy pszt, vigyázzak, mert meghallja valaki és akkor bezárnak, felkötnék vagy tudom is én mit csinálnak velem. Nem tehettem mást, mint hogy dühöngtem tovább magamban, csak korgattam a fogamat és az öklömmel kétségbeesetten verdestem az asztalt. Mindig eléggé utáltam ezt a semmiházi Károlyt, de amikor egy szép napon kapta magát és elparancsolt Königrætzbe bakánál ettől fogva hányingert kaptam, a nevét hallottam. Jaj de jó, hogy most már nyugodtan és hangosan utálhatom, hogy most már megírhatom róla, hogy ostoba krete volt, hogy szörnyűség volt az a korszak, amikor ő tőle függött milliók élete. Az én életem is, a kislányom élete is. Most már a sárga falak nebe kívánják azok a lelkes hírlapíró társaim is, akik nemrég még imádkozva és lelkendezve írták ki a nevét. Jaj de jó, hogy Károly és a többi Károlyok elmerültek a Bumszti!

AZ EMBER félévi előfizetés március hó 31-én lejár. Felkérjü tehát t. előfizetőinket, akik csak félévre fizettek elő és felkérjük azokat is, akik még egyáltalán nem küldötték be az előfizetési díjakat, hogy postafordultával küldjék be az előfizetést a kiadóhivatalba (V. I. Izabella-u. 66.) mert csak így módunkban címükre a lapot továbbra is küldeni.

Felelős szerkesztő és kiadó:
GÖNDÖR FERENC.

Helyettes szerkesztő:
DIÓSZEGHY TIBOR.

Kiadóhivatali igazgató: Moczny Aladár
Évi előfizetés 50 kor., fél évre 25 kor., negyedévre 12 kor., 50 fill.

Szerkesztőség: IV. ker., Királyi P. utca 14. Kiadóhivatal: VI. ker., Izabella-utca 66. Telefon: Szerkesztőség József 68-86. Kiadóhivatali telefon 26-87. Megjelenik minden kedden.

Ménkünk Sebestyén „**GAMBRINUS**” ötterembe VII, Erzsébet-körút 27 Esténként brassól Kozák Gábor muzsikál

ROYAL-APOLLÓ Félszüzek

Előadások kezdete: 5, 6 és 7-kor.

Marcel Prévost regénye filmen.

FŐVÁROSI ORFEUM

Budapest, VI., Nagymező-utca 17. szám
Igazgató: Keleti és Ribner. Telefon 3-17

Ma és mindennap ./. Kezdeté 7/8 órakor
Az **ABANYMÓKUS**, Harányi boházata.
3 Balasie gummilabdák és a többi attrakció
Rit-dos idomított kutya, Gyártás új másorral

Nem, Nem, Soha!

sem megünk máshova **hangszert vásárolni,**
mint a készítőhöz

HANGSZEROTTHON

Fekete Mihály

mesterhez

Budapest, József-körút 9. sz.

Vigyázat! Készítési szakműhelyek, nem áruház!

ZSOLDOS TANINTÉZET

a legjobb sikerrel készít elő magánvizsgákra

Dohány-u. 84

Telefon: 32-40.

APOLLÓ-KABARÉ

A nagyszerű új műsor!

Előadás kezdete 6 órakor.

Ünnep és vasárnap délután fél 6 órakor műsorkelt helyére előadás teljes esti műsorral.

Kinek van használt hanglemeze?

Telefon
József
35-92

Telefon
József
35-92

Régi vagy törött hanglemezeket, míg az anyaghiány tart, legmagasabb áron vesz

WAGNER

országszerte elismert elsőrendű magyar hangszer és beszélgépek nagy áruháza, a világhírű „FAVORITE” hanglemezyár főraktára

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Óvás! Figyeljen a „WAGNER” névre, hogy máséhoz be ne tévedjen!